

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ЗОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Лазуткіна Ю. А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Семантична складова є невід’ємною частиною лексичних одиниць, що дозволяє говорити про класифікацію слів на семантичні поля та лексико-семантичні групи. «Під семантичним полем мається на увазі сукупність змістовних одиниць, що співвідносяться з певною сферою людського досвіду і спільністю семантичних екстеріорізаторов» [1, 84]. В межах цієї теми розрізняють такі відносини дієслів як синонімія, антонімія, паронімія тощо. Розглянемо синонімічні ряди дієслів. Дієслова відіграють одну з найважливіших ролей у системі мови та мовлення і «належать до парадигми відкритих списків як таких, що виконують номінативну функцію й номінують факти об’єктивної дійсності» [2, 46]. Їх досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Брінкман Х., Васильєв Л., Вихованець І., Гайсина Р., Городенська К., Загнітко А., Золотова Г., Іваницька Н., Кильдибекова Т., Масицька Т., Соколова С., Теньєр Л., Шведова Н., Шмілауер В. та інші. Але й досі залишається простір для наукових пошуків.

Далі піде мова про лексико-семантичну групу дієслів на позначення зорової діяльності в українській і англійській мовах. Отже, дієслово *дивитися* має безліч синонімів із різними відтінками значень: *бачити, споглядати, зріти, блимнути, зиркнути, блиснути, роздивлятися, стежити*. Всі вони об’єднані спільною семою зорової активності, але відрізняються за іншими семантичними

характеристиками. Наприклад: *бачити* – фізична спроможність сприймати оточуючий світ зором; *дивитися* – спрямовувати погляд на когось або щось; *вирячитися* – дивитися широко розплющеними від подиву очима; *зиркнути* – зміст близький до попереднього слова, але найчастіше маєть на увазі злий, заздрісний, зрадницький погляд.

Англійська мова також багата на дієслова на позначення зорової діяльності: *see, watch, look at, identify, notice, observe, recognize, view, witness, eye, gaze, glare, glimpse, mark* тощо. Таке різноманіття може становити певні складнощі при перекладі. Наприклад, у наведеному уривку перекладач опустив речення зі словом *glare*, що означає «дивитися з люттю»:

*“I marked a few orcs with mine; but Uglúk took them from us. How he **glared!** At first I thought he was going to stab me, but he threw the things away as if they burned him.”* [3]

«Я своїм устиг подряпати пару орків, але Угрук зброю в нас одібрав. Я думав, він нас заріже, а він тільки обидва кинджали відкинув, ніби вони йому лапи підпалили» [4].

Але у поданому нижче уривку значення англійського дієслова влучно передано українськими еквівалентами:

*“The Riders **gazed up** at Théoden like men startled out of a dream.”* [3]
*«Роханці, немов розбуджені від солодкого сну, з **подивом вирячили** на Теодена»* [4].

Отже, лексико-семантична група являє собою сукупність слів, що належать до однієї і тієї ж частини мови і мають спільний семантичний компонент. В межах цих груп можна виділити синонімічні ряди, на які багаті українська та англійська мови. Це свідчить про високий розвиток

мов, але також вимагає особливої уваги перекладача при роботі над текстом.

1. Кобякова И. К. Введение в сравнительную типологию номинативных и коммуникативных единиц английского, русского и украинского языков: учеб. пос. / И. К. Кобякова, С. А. Швачко. – Сумы: СумГУ, 2017. – 199 с.
2. Швачко С. О. Об'єкти перекладознавства: монографія / С. О. Швачко, І. К. Кобякова, Т. О. Анохіна. – Суми: СумДУ, 2019. – 222 с.
3. Tolkien J. R. R. The Lord Of The Rings: Two Towers (1955) / John Ronald Reuel Tolkien. [Electronic resource]. – Access mode: http://aelib.org.ua/texts-c/tolkien__the_lord_of_the_rings_2__en.htm. – (30.01.2020).
4. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перснів: Дві Вежі. Переклад А. Немірової / Джон Роналд Руел Толкін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aelib.org.ua/texts/tolkien__the_lord_of_the_rings_2__ua.htm#4-10. – (30.01.2020).

Лазуткіна, Ю. А. Лексико-семантичне поле зорової діяльності в українській та англійській мовах [Текст] / Ю. А. Лазуткіна, : наук. кер.: С.О. Швачко// Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 192 - 194.